

(Continuare din pag. 15: David Bailey.)

de câteva decenii (în cazul de față este vorba despre Jean Srimpton), conferă un prilej de meditare asupra trecerii timpului care face ca arta fotografică să nu pară cu totul zadarnică.

NOUA PREZENTARE A COLECȚIEI DE BAZĂ A MUZEULUI DE ARTĂ MODERNĂ DIN STOCKHOLM

De la data de 8 aprilie a.c., Muzeul de Artă Modernă din Stockholm își prezintă colecția de bază într-o nouă reorganizare. Aceasta este cea de-a treia reorganizare a colecției expuse pentru public de la inaugurarea muzeului în noul local în februarie 1998.

Reorganizarea colecției expuse public a fost așteptată cu interes, mai ales în urma rapoartelor alarmante primite anterior în legătură cu situația economică a muzeului și după scandalurile referitoare la exponatele reclamate la poliție pentru pornografie infracțională. Acuzațiile de pornografie infracțională făcute contra filmului lui Bjarne Melgaard prezentat în cadrul expoziției "Organising Freedom" au fost însă declarate la 31 august a.c. de către procurorul șef adjunct Tora Holst ca fiind nefondate, ceea ce a făcut ca nici Muzeul de Artă Modernă și nici șeful acestuia, David Elliot, să nu mai fie chemați în judecată. Mai gravă a fost însă situația economică a muzeului: conform raportului din primul semestru al acestui an, deficitul calculat era de 15 milioane de coroane, pierdere cauzată în special de lipsa de vizitatori. Conducerea muzeului a considerat însă că principala cauză a situației falimentare este chiria prea mare pentru local pe care o plătește statului: este vorba de 50 milioane de coroane anual, ceea ce reprezintă mai mult de jumătate din alocația anuală de stat pentru acest muzeu. Guvernul a respins însă plângerile muzeului, îndemnându-l totodată să-și mărească încasările la vânzarea de bilete de intrare. O măsură menită să stimuleze creșterea vânzării biletelor de intrare este și reorganizarea colecției de bază.

În urma actualei reorganizări, colecția de bază de artă modernă este prezentată în 18 săli de expunere. Cele mai vechi lucrări de artă modernă din muzeu sunt de prin 1910, iar cele mai noi de pe la sfârșitul deceniului trecut.

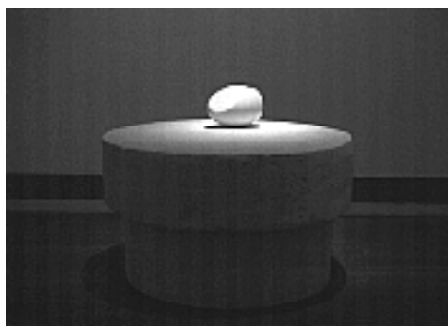
Spre deosebire de prezentările tematice cu caracter scenografic din anii trecuți, de data aceasta lucrările de artă au fost expuse cronologic și muzeal, în cadrul sălilor făcându-se asocieri atât stilistice cât și ideologice între lucrările și artiștii plastici reprezentativi.

Sălile dedicate deceniului 1910 sunt dominate de un curent artistic marcat, în diverse părți ale Europei, de particularități locale ce au făcut ca el să fie numit atât cubism (în vest) cât și constructivism (în Rusia), alternând uneori cu futurism (care s-a manifestat mai ales în Italia). Aici sunt expuse lucrări de Picasso, Duchamp și Braque (cubism), Balla (futurism) și Tatlin (constructivism). Sunt lucrări dominate de forme geometrice, în care se experimentează cu materiale și metode constructive noi, și în care privirea este îndreptată către viitor.

Este însă curios faptul că exemplul de artă constructivistă evidentiat cu emfază aici nu este altceva decât ceea ce muzeul prezintă ca fiind (citând din pliantul muzeului): "macheta lui Tatlin pentru un monument dedicat internaționalei a III-a". Despre ce este vorba, care internațională? Ceea ce vedem este o replică din 1968 a machetei originale a arhitectului Tatlin din 1920 pentru un monument gândit a atinge înălțimea de 400 m și menit să simbolizeze și totodată să glorifice internaționala a III-a comunistă de la Moscova condusă de V.I. Lenin. Ceea ce vedem nu este atât artă, cât mai ales un material propagandistic al unei ideologii totalitariste, dezavuată astăzi în țara sa de origine, Rusia. Este cel puțin curios faptul că Muzeul de Artă Modernă din Stockholm, care trece prin necazuri financiare, cheltuiește bani pentru a populariza un

material propagandistic al unei organizații ideologice din Rusia, internaționala comunistă, care direct și prin adepții ei a adus nenorocirea la milioane și milioane de oameni din lumea întreagă: Gulag în Rusia, Canalul Dunărea-Marea Neagră în România, Cămpurile Morții în Cambogia, Revoluția Culturală în China, sunt numai câteva simboluri ale milioanele de oameni uciși în numele ideologiei totalitare comuniste peste tot în lume. Muzeul de Artă Modernă a omis prezentarea manifestărilor artistice ale ideologiilor totalitare din secolul XX, dar se vede că a exceptat și chiar promovat dintre ele comunismul. De ce? Prezența în expoziție a acestui simbol comunist, de altfel lipsit de calități artistice, rănește sentimentele tuturor celor care au suferit de pe urma comunismului. Conducerea Muzeului de Artă Modernă din Stockholm ar face mai bine să ia surcelele din care este confecționată macheta respectivă și să le arunce la lada de gunoi.

Perioada interbelică este ilustrată prin lucrări de artă ce introduc noi forme și culori, precum și un nou fel de a privi psihologia umană, lucru ce rezultă în lumile de vis ale suprarealismului. Aici își găsește locul lucrări de Magritte și Dalí, printre alții. La rând urmează apoi câteva săli în care este prezentată arta abstractă.

Constantin Brâncuși: Le nouveau-né
(Nou-născutul), 1915.
Moderna Museet, Stockholm.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

Ca un punct culminant în gradarea escaladată a trăirii estetice a colecției se arată sala de expunere rezervată prezentării sculpturii lui Constantin Brâncuși (1876-1957) Le nouveau-né (Nou-născutul). Scutită de aranjamentele mediocre ale expunerilor anterioare, sculptura lui Brâncuși - un cap de nou-născut tipând, stilizat până la o expresie ovoidală abstractă din marmoră albă - este de astă dată pusă reușit în valoare prin plasarea pe un pedestal confecționat în 1987 de Björn Lövin, o reproducere a soclului din atelierul lui Brâncuși de la Paris, realizat din ipsos alb și de o formă care amintește de cea mai mică dintre "mesele" brâncușiene de la complexul sculptural din Târgu-Jiu.

Am fost foarte plăcut surprins la vederea acestui aranjament, căci vederea soclului de manieră brâncușiană mi-a amintit de proiectele și lucrările de restaurare și reamenajare de prin 1971-72 a gigantului complex sculptural Coloana Infinitului - Masa Tăcerii, realizat de Constantin Brâncuși la Târgu-Jiu, lucrări de care am răspuns atunci ca arhitect șef al atelierului de arhitectură din cadrul Institutului de Proiectări Gorj. Cu ocazia aceea, Aleea Scaunelor, care inițial fusese acoperită cu pietriș, a fost acoperită cu beton turnat decorat cu chenare de marmoră, iar Scaunele au fost plasate pe fundații, care nu existaseră mai înainte.

Complexul sculptural al lui Brâncuși de la Târgu-Jiu, executat în perioada 1937-38 la comanda ministrului G. Tătărașcu și dedicat memoriei eroilor căzuți în luptele pentru apărarea orașului în primul război mondial, se derulează de-a lungul unei axe de procesiune de la est către vest concretizată într-o stradă ce străbate tot orașul. Pe această axă-stradă sunt înșirate, pornind de la un mic parc situat la intrarea în oraș dinspre est, o mică Masă de Ofrandă

și Coloana Infinitului, urmate la o oarecare distanță către centrul orașului de o Biserică a Eroilor. Continuând axa-stradă, se ajunge apoi la Parcul Poporului de pe malul Jiului, unde se înșiră în ordine Poarta Sărutului, Aleea Scaunelor și în cele din urmă complexul Masa Tăcerii, plasat chiar pe malul Jiului, alături de podul și locul unde au avut loc luptele eroice pe care acest complex sculptural monumental le glorifică. Soclul realizat la Muzeul de Artă Modernă din Stockholm amintește foarte mult de mica Masă de Ofrandă menționată mai sus.

Sculptura Nou-născutul este plasată în axul central de perspectivă al sălii muzeului rezervate ei și este flancată pe ambele părți de câte o sculptură filiformă și ruгоasă de Giacometti, aranjament care nu numai că prin contrast subliniază și mai bine calitățile estetice ale sculpturii lui Brâncuși, dar îi imprimă și un aer de monumentalitate, în ciuda dimensiunilor ei modeste. Dacă minusurile în alte domenii umbresc plăcerea vizitatorului Muzeului de Artă Modernă din Stockholm, realizarea actuală reușită, aproape sacrală, a sălii dedicate sculpturii lui Brâncuși compensează celelalte neplăceri și dau sens și impuls vizitării acestui muzeu.

CASTELUL DE LA TYRESÖ

Situat la sud-est de Stockholm, pe malul unui fiord la Marea Baltică, castelul de la Tyresö este deschis publicului, prezentând locuința amenajată în el la sfârșitul secolului XIX de ultimul său proprietar privat, marchizul Claes Lagergren.

Castelul este însă mult mai vechi. Pe acest loc fusese mai întâi un alt castel, datând din evul mediu, care a fost moștenit în secolul XVII de marele cancelar și guvernator Gabriel Oxenstierna. Prin 1630, acesta a construit în loc noul castel și biserica. Prin 1770, castelul a fost modernizat și tot atunci a fost creat aici și primul parc englezesc din Suedia, menținut până în zilele noastre, proiectat de arhitectul Fredrik Magnus Piper. Castelul a avut de-a lungul anilor mai mulți proprietari, fiind cumpărat în cele din urmă de marchizul Claes Lagergren în 1892.

Deși născut suedez, Claes Lagergren nu era marchiz suedez, în Suedia neexistând titlul de marchiz. El s-a născut ca om de rând și a fost făcut cu timpul marchiz al Statului Papal și numit ambasadorul papei în Suedia. Castelul l-a cumpărat pentru el și familia sa, cât și o capelă catolică. Cu ajutorul arhitectului Isak Gustaf Clason, marchizul a reconstruit castelul în spiritul neo-romantic de la sfârșitul secolului XIX, având ca model castelul din secolul XVII.

Castelul de la Tyresö, fațada spre curtea de intrare.
Foto: O. Ciupitu / © CR.

Marchizul a amenajat aici interioare caracteristice sfârșitului secolului XIX și a adunat o bogată colecție de documente și relicve în legătură cu regina martiră Marie-Antoinette și Napoleon I. De aceea, el vrut ca acest castel să se păstreze ca un document istoric viu și l-a lăsat prin testament Muzeului Nordic (Nordiska Museet), care din 1932 îl ține deschis pentru public. Muzeul a fost restaurat de curând cu mare precizie și redeschis în vara anului 1997. În afara colecțiilor numite mai sus, castelul mai are o atracție de mare popularitate: celebra fantomă Doamna Albă (Vita Frun)! ◆